

הישג 3: קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות

השתמעות לגבי העיסוק בקריאה בקרב אוכלוסיות חנוך מיוחד

המושג "אוריינות" נגזר מהמושג "בר אוריין" שטבעו חז"ל שמשמעו "תלמיד חכם", כלומר, אדם הקורא את התורה, מתמצא בתכניה ונוהג באורחותיה. אדם היודע לחשוב, להתפתח ולהתקדם באמצעות ידיעותיו לרמות עמוקות יותר. אוריינות הינה מעבר לידיעה טכנית של קריאה וכתובה. אוריינות הינה רכישת ידע.

קריאה הינה תהליך קוגניטיבי מורכב ביותר, אשר מושתת על מנגנוני שפה ייעודיים (אזור טמפוראלי). קריאה הינה מפתח הכניסה ל"עולם האורייני". היא כושר חברתי-תרבותי-היסטורי, המאפשרת לאדם לנכס את נכסי התרבות של הציביליזציה בה הוא חי. תהליכי רכישת מיומנויות היסוד בקריאה, דהיינו, תהליכי תפיסת מילים, פענוח ונגישות ללקסיקון המנטאלי הינם ראשית התהליך, בהמשכו מתגבש אקט פענוח המלים, לכלל אנגרמה מוטורית "אוטומטית", הגוזלת פחות משאבי קשב, ממערכת הקשב המרכזית. זוהי נקודת תפנית מהותית, בהתפתחותו של הקורא המיומן, כי מנקודה זו, מפנה הקורא את האנרגיה הקוגניטיבית, משאבי קשב, להפקת משמעות מן הטקסט השלם, מרחיב את אוצר המלים והמשמעים, את ידיעותיו הלשוניות, מושגיות ותכניות. אזי גם נהנה הקורא מקריאתו, מבין ומפתח קריאה אסטרטגית ממוקדת בתהליכי חשיבה גבוהים יותר, כולל יכולתו להעביר מחשבות אל הכתב. קריאה מתפתחת לאורך חייו של האדם.

"פיתוח כישורי פענוח, אוטומציה והבנה הינם תפקידיה של מערכת החינוך ומחויבותה הראשונית ללמד לקרוא, להבין, לפרש, לבקר ולהעריך מסרים כתובים" (מתוך חוזר מנכ"ל, משרד החינוך נ"ב 4-סעיף 166).

מנגנוני השפה הינם ייעודיים, ולכן, קל לדבר ולהבין את הדיבור וקשה לקרוא. אין במוח מנגנונים ייעודיים לקריאה. אדם הרוצה לרכוש את הקריאה, "מאלץ" את המוח לסינכרוניזציה מורכבת של מרכזים מוחיים, להיכנס לפעולה מורכבת ומהירה, המתחילה בתהליכי תפיסת מילים ומסתיימת במנגנוני שפה דבורה והפקת משמעויות. הקריאה אם כך, מתחוללת על ספקטרום רחב של הקורטקס (מסלול קריאה) ומאפשרת לאדם להתעסק עם חומר כתוב, ללמוד מטקסטים ולהפיק משמעויות מהשפה הכתובה ולעשות בה שימושים יצירתיים רבים" (סמית).

ל"קריאה" הגדרות רבות:

ברירה של הפרט, ארגון ואינטרפרטציה של הרשמים החושיים" (מוסו, 1969). פעולת הקריאה היא תגובה לגירוי מהסביבה, או כחלק של אינטראקציה עם הסביבה. זוהי פעילות שמטרתה מתן ביטוי לרעיונות, תחושות ומהווים באמצעות מערכת של סמלים. המילה הכתובה היא דרך מקובלת של כתיבת קולות" (רסל 1961). קריאה היא קליטת תקשורת. זוהי תגובה מובחנת לסמלים גרפיים, תרגומם לסמלי דיבור ועמידה על משמעותם" (גיבסון 1971). קריאה היא תהליך שבו מעורבים זיהוי סמל

המשמש כגירוי להזכרות של משמעויות שנבנו באמצעות התנסויותיו בעבר" (בוניד וטנקר, 1967). קריאה היא תהליך אינטראקציה בין הקורא לטקסט בסיטואציה נתונה (סטנוביץ, 1990). תהליך שמתחיל בזיהוי אורתוגרפי-חזותי של תבניות גרפיות, הפיכתן למידע אורתוגרפי, שמטרתו להביא למשמעות, עניין, הנאה ותועלת (בנטיין 1996).

מקורות לכשלים ולקשיים בקריאה

1. קשיים לשוניים

מנגנוני-שפה: "לקרוא קשה, משום שלהבין שפה דבורה זה קל" (ליברמן ומן 1972) תהליכי הבנה והפקת שפה דבורה מבוססים על מבנים מוחיים מולדים הייעודיים לתפקיד זה (מודולה נוירולוגית, פודור 1980). העיסוק בשפה הכתובה, אינו אוטומטי, משום שבמוחנו אין מנגנוניים ייעודיים לביצוע תפקיד זה. בהבנת שפה - חילוץ המשמעות שבבסיס המסר המילולי. בהבעה מילולית - קושי להפיק רעיון, תוכן, רגש באמצעות סמלים מילוליים בהתאם לחוקי השפה.

אוצר מילים: קוראים מתקשים מכירים פחות מילים מבני גילם (מנגנוניים לקסיקאליים - קריטריון כמותי). הלקסיקון הפרטי שלהם מצומצם (ווילוס וקורקוס 1988). קוראים מתקשים אינם יודעים את המשמעות המלאה או מספר משמעויות של מילה, אוצר המילים מצומצם בכמותו ובאיכותו, הם מכירים מילים שכיחות וקונקרטיות יותר (מנגנוניים סמנטיים - קריטריון איכותי)

תחביר: קשיים בהבנה ובהפקה של מבנים תחביריים מורכבים, כגון משפטים משועבדים ומשפטים סבילים, טעויות הנוגעות לסדר המילים במשפט, קושי להבין משפטים שסדר המילים בהם אינו שגרתי.

מורפולוגיה: השפה העברית הינה שפה עיצורית, המידע הסמנטי הטמון במלה הכתובה, טמון בשלוש עיצורי השרש (בדרך כלל) וכן במידע הדקדוקי תבניתי הטמון במוספיות (סופיות ותחיליות). הקורא המיומן בשפה העברית, מפתח ידע ומודעות לידע האורתוגרפי-מורפולוגי הטמון במלים הכתובות. ידע זה מבוסס על התנסות מרובה בשפה הדבורה, ובמידע המורפו-פונולוגי, הנרכש באמצעות חשיפה מרובה להאזנה ודיבור. קשיים בהטיות מלים לפי מין, מספר, זמן, בניין, גוף וקניין. קשיים בגזירת נגזרות שם העצם. קשיים להבין צורות מורפולוגיות מורכבות, כגון: וכשפגשתיו... טעויות בהתאמות דקדוקיות בין שם עצם לשם הפועל ובין שם עצם לשם התואר.

פרגמטיקה: קושי להבין ולהביע כוונות תקשורתיות שונות, תיאור והצהרה. קושי להשתתף באופן יעיל בשיחה: לקיחת תור, היזון חוזר, תיקון כישלון תקשורתי, מסירת מידע חדש ורלוונטי ועוד.

2. קשיים בתהליכי עיבוד מידע מילולי - שמיעתי

קשיים בתפיסה שמיעתית: קושי להבחין בין הגיי דיבור קרובים בבסיס הארטיקולציה כגון: רכבת-רקפת, אש-עץ.

קשיים בזיכרון שמיעתי-מילולי: בעיקר זיכרון של רצף סידרתי של גירויים שפתיים, בזכירת כל הרצף, או בשחזור הגירויים בסדר הנכון (המושמע), כגון: שחזור משפט, שרשרת מלים, ספרות, מילוי סדרת הוראות, זכירת פרטים מסיפור וכו'.

3. קשיים בתהליכי עיבוד מידע מילולי - פונולוגי

קשיים בתהליכי העיבוד הפונולוגי של השפה הדבורה, נמצאו כגורמים בעלי משקל רב בניבוי הצלחה בקריאה.

3.1 קושי בקידוד פונולוגי: המרה של גירוי סנסורי (חזותי או תנועתי) לייצוג פונולוגי בזיכרון לטווח קצר. תפקיד הייצוג הפונולוגי הוא לשמור מידע על חלקים לשוניים קצרים - מלים, עד לחילוץ המשמעות של מרכיב לשוני ארוך ומורכב יותר - משפט. קושי בקידוד פונולוגי יתבטא בקושי לרכוש מלים חדשות.

3.2 קושי באחזור: קושי בהעלאה של אינפורמציה פונולוגית. הכוונה לנגישות לחומר המאוחסן בזיכרון לטווח הארוך בלקסיקון מנטלי. קשיי אחזור מתבטאים בתופעות שונות של חיפוש מילה, כגון: היסוסים, תופעת "על קצה הלשון", החלפת מילת המטרה במלה מסיחה סמנטית: שמלה- חולצה (פרלקסיות סמנטיות) או מסיחה פונולוגית (מזלג-מזרק), הגדרה במקום שיום, כגון: במקום לאמר "עיפרון", יאמר: "הארוך הצהוב שכותבים איתו". בגיל צעיר (3) יאמר: " כמו שמש", במקום לשיים: "צהוב" יאמר: "זה שבא אחרי 8", במקום לשלוף את התווית המילולית המוסכמת: "9".

3.3 קושי בשימוש בקודים פונולוגיים בזיכרון הפעיל (זיכרון עבודה): הייצוג הפונולוגי חשוב לשמירת סדר המלים המדויק ולשמירת אינפורמציה מורפולוגית (תחיליות וסופיות).

3.4 מודעות פונולוגית- חבולה ובלתי מגובשת: קשיים לחשוב באופן מודע/הכרתי על מלים כמורכבות בחלקיקים (סגמנטים) קטנים, מופשטים וחסרי משמעות (פונמות). חוסר מודעות לגבי קיום חלקים (סגמנטים) פונולוגיים במלים. חוסר יכולת לבצע מניפולציות בתת חלקים אלו:

- סנתזה- הרכבה של הברות/פונמות למלה. מעבר מן החלקים למלה השלמה.
- אנליזה - חלוקת המלה למרכיביה, מעבר מהמילה השלמה לחלקים (הברות ופונמות).
- הוספה/הפחתה - יצירת מלה חדשה שנוצרה עקב השמטה או הוספה של הברה/פונמה (אמור פסנתר ללא פ = סנטר).
- היפוך סגמנטים (הברות/פונמות) - יצירת מלה חדשה שנוצרה לאחר החלפה של הברה/פונמה במלה, בהברה או בפונמה אחרת, (קשר - גשר).
- חריזה- יכולת לשפוט אם שתי מלים חורזות או לא, ויכולת למצוא חרוז למלה נתונה.
- זיהוי הימצאות/חוסר הימצאות של יחידת דיבור במלה- זיהוי הברה/פונמה במקום מסוים במלה (בתחילת המילה, בסופה או באמצעה).

- קשיים בהפקה של רצפים פונולוגיים - קשיים בהפקת מלים ומבעים מסובכים מבחינה פונולוגית, כלומר, שקשיים בהמרת מידע מילולי. משמעותי מבחינה סמנטית, לרצף הגיים לא משמעותי מבחינה סמנטית, כגון: במקום לומר קבלת שבת, אומר קלבת בשת.

4. קשיים במיומנויות מטה-לשוניות

ערנות מטה-לשונית מוגדרת כיכולת לחשוב באופן מודע על השפה ועל המבנים שבה. יכולת מטה-לשונית דורשת התמקדות לא בתוכן, אלא בצורה שהמסר מועבר בה. יכולות אלו הכרחיות וקריטיות לצורך לימוד קריאה.

קיימות ארבע קטגוריות של ערנות מטה-לשונית:

- **מודעות למלה:** על הקורא לדעת שמלים נפרדות מן החפצים שהן מייצגות, שהקשר ביניהן הוא שרירותי, הפרדה בין הסמל למסומל. שתכונות המלה- אורכה וצליליה, נפרדות מן המשמעות שהיא מייצגת, כגון: "פיל" מלה קצרה המייצגת חיה גדולה.
- **מודעות לפונמה:** הסגמנט הלשוני הקטן ביותר, המופשט וחסר משמעות (סמנטית) במלה, אך לפונמה השפעה על המשמעות הסמנטית של המלה. מלים שונות זו מזו - ברצף הפונמי שלהם. למשל, ההבדל בין בד וגד הוא בפונמה התחילית. ההכרה, שלסדר הופעת הפונמות ביחידה הפונולוגית (מלה) יש השפעה סמנטית, למשל: קשר - שקר. ההבנה, שקיימים רצפים פונולוגיים שאין להם משמעות סמנטית (אינם מלים, כגון: מלות תפל).
- **מודעות מורפו-תחבירית:** מודעות לחלק הצורני של השפה. מבנים תחביריים ומורפולוגיים ושימוש בידע זה לחילוץ משמעות של משפט/טקסט שלם.
- **מודעות פרגמטית:** היכולת לשלב מידע ישן עם חדש, לשער השערות על בסיס הידע הנתון ולהסיק מסקנות. להבין את ההקשרים השונים של ה"שיח" הדבור / הטקסט הכתוב ולשלוט בחוקי ה"שיח". איך מדברים אל צעיר, מבוגר, בר סמכות. איך כותבים בקשה, מכתב אהבה, סיפור או מידע.

5. קשיים בעיבוד הקשרי תוכן

כדי לפענח את הכתוב, הקורא צריך להסתייע בסימנים או ברמזים שונים. בתהליך הקריאה מפתח הקורא השערות או ציפיות לגבי המלים העומדות להופיע, והוא מסוגל לאשר את זהותן של המלים הללו, על פי התוכן הכללי. הקורא מתייחס לרמזי התוכן (סמנטיקה) ולצורה התחבירית (סינטקטיקה). קשיים ביכולת ההשערה והקישור הקונטקסטואלי מקשים על יכולת הפענוח, על הקריאה השוטפת ועל הבנת הנקרא.

6. קשיים מובהקים בתהליכי עיבוד מידע חזותי

מחקרים לא מצאו קורלציות מובהקות בין קשיים בזכרון חזותי כוללני, כפי שנבדק בכלים מוסכמים, כגון מבחן פיבודי לתמונה, לבין קשיי קריאה. חסכים בידע אורתוגראפי אכן מאפיינים קוראים מתקשים. הקריאה מבוססת על יכולת אינטגרטיבית בין המידע החזותי (תבניות אורתוגרפיות) לבין המידע הפונולוגי (רצפים פונולוגיים) האגור בלקסיקון המנטאלי. הקורא

המתקשה/הלקוי, מתקשה לקשר את הייצוגים האורתוגרפיים (מלה כתובה) לייצוגים הפונולוגיים (מלה דבורה). קשיים בנגישות לקסיקאלית - בסיס הדיסלקסיה השטוחה. התפיסה החזותית חיונית לקליטת המידע הראשוני מן העולם החיצון. הקשיים בקליטת גירויים חזותיים - סימני כתב: אותיות, סימני ניקוד, סימני פיסוק, מרווחים בין פסקאות, ראשי-תיבות, מלים ומשפטים כתובים משפיעים על תקלות בפירוש הניתן לסימני הכתב. הקורא עשוי לראות את המלה, אך יתקשה בהבחנה בין מלים, בפירושי המלים או בזכירת התבנית האורתוגרפית שהיא מייצגת.

מאפיינים תפקודיים המושפעים מתהליכי תפיסה חזותית לקויים :

- קשיים בהבחנה בין אותיות או מלים הנראות דומות: (ה - ח, דיר - דור).
- קשיים בתפיסת פרטים - הקורא תופס את קווי המתאר הכלליים (קונפיגורציה) ומתקשה להבחין בין פרטים (ארכוביות - קוביות, תפוח-תפוז).
- קשיים בתפיסת התבנית השלמה – גשטאלט, הקורא קולט אותיות אך לא זוכר תבנית שלמה. (נעמה פרידמן, דיסלקסיה תפיסתית).
- קצב תפיסה איטי - אף על פי שהתפיסה מדויקת, הרי שפענוח המלים נעשה לאט והילד אינו מזהה אותן (ייצוגים אורתוגרפיים) במהירות הנדרשת.
- היפוך כיוונים בקריאה ובכתיבה - מבצע רוטציות בין ימין לשמאל (ח-כ, ז-ג) או בין למעלה למטה (6-9)
- קשיים בעקיבה אחר סדרות חזותיות ובזכירת סדרות אורתוגרפיות (- הקורא מתקשה בהעתקת מלים, בקריאה הוא עלול להפוך את סדר האותיות במלה (גמל- מגל).

מאפיינים תפקודיים המושפעים מתהליכי זיכרון חזותי לקויים :

- קשיים בזכירת התוכן המילולי ו/או החזותי בקריאה יתבטא בזכירת אותיות, מלים ומשמעויות.
- קשיים בניתוח והרכבה חזותיים - הילד מתקשה לקשר בין החלק לשלם, ולכן מתקשה להרכיב מלים מצירופי אותיות ולפרק מלים לאותיות ולהברות.

7. קשיים הנובעים מחסכי תיווך תרבות ובתכניות הוראה בלתי מותאמות של הסביבה החינוכית :

- 7.1 טקסטים לא מתאימים
- 7.2 משימות לא הולמות יכולת
- 7.3 קשיים רגשיים- מוטיבציוניים
- 7.4 שיטת לימוד הקריאה לא מתאימה לילד
- 7.5 רכישת הרגלי קריאה בלתי יעילים
- 7.6 חסכים בחשיפה לטקסטים

8. קשיים נוספים

- 8.1 הפרעת קשב
- 8.2 רמת משכל נמוכה - קשיים בהבנה ובהבעה.

אנו מאמינים !

בזכותם של תלמידים במסגרות חינוך מיוחד, אשר תפקודיהם מושפעים מלקויות מורכבות ומנכויות התפתחותיות ראשוניות, ללמוד לקרוא- אך אחרת! למענם עלינו להרחיב את מושג ה"קריאה". קריאה הינה כל פעולה של קליטת מסר לשוני בעל משמעות המובע בסימנים גרפיים, המוסכמים על חברי הקהילה התרבותית. קריאה מערבת הן את היכולת לזהות סימן גראפי מוסכם ובו זמנית להפיק ממנו משמעות. הבנת המשמעות, הינה החלק בתהליך הקריאה המתרחש כאשר הקוראים מפיקים משמעות מן הפענוח של הסמל הגרפי" (ג'ון רנקין, קרי הרווד, פט מירנדה, 1994). ילדים רבים שאינם מדברים יכולים לרכוש קריאה וכתובה (אדמס, 1990). כאשר מדובר בתלמידים הסובלים מלקויות ונכויות התפתחותיות מורכבות, אנו נמשיג את הפעולה של זיהוי סמל "קריאה" לכל דבר ועניין (בציוני הדרך בהתפתחות הכתיבה לאורך הצביליזציה האנושית, היו ציוני דרך, בהם השתמשו בני אדם בשפת סמלים מוסכמים-איקוניים כמערכת להעברת מסרים, כגון: כתב החרטומים).

הידע ומיומנויות הקשר והתקשורת מתפתחים בארבעה הקשרים משמעותיים:

1. יצירת אינטראקציות חברתיות משמעותיות
2. חיפוש מקורות מידע
3. הפצת ידע ודעה אישית
4. היכרות והוקרת נכסי התרבות של הקהילה בה התלמיד חי.

מערכת החינוך המיוחד הניזונה מעקרונותיו של מודל החינוך ההומניסטי, מעמידה במרכז ההוויה הפדגוגית את מחויבותו של כל מורה, לספק את צרכי הגדילה של כל תלמיד. זוויית ראייה המציצה אל העתיד, לוקחת בחשבון את צרכיו של התלמיד, כבוגר המשתלב באופן משמעותי בחיי הקהילה, בה הוא חי ומתוך תפיסה כי הסביבה החינוכית, מחויבת לספק לו רצף של שירותי תמיכה ואת מיטב הזדמנויות הלמידה, אשר תאפשרנה לתלמיד לפתח אישיות אוטונומית ככל האפשר ובנוסף, לממש את הפוטנציאל האנושי הטמון בו, תרבותי-חברתי-רגשי ואקדמי. לקראת בגרות עם איכות חיים!

ידע תקשורתי וכישורי שיח ושיג, הינם כלים מרכזיים להתפתחותו של כל בן אנוש, בבחינת "מותר האדם על הבהמה". הם המאפשרים יצירת אינטראקציות משמעותיות, בין הפרט לבין הסביבה האנושית והאנסטרומנטית בה הוא חי. הם המציינים את אדם במידע וידע, הם מקדמים תהליכי תקשורת וחשיבה אנושית, מיומנויות של ויסות רגשי ופונקציות ביצוע של כישורים חברתיים. לכן, על כל מורה לאפשר לכל תלמיד לשכלל את ביצועיו בתחום זה, לספק לו התנסויות להביע את רעיונותיו, דעותיו ומחשבותיו, לצד רגשותיו וחששותיו. להנגיש לו את מיטב האמצעים לעשות זאת. במקרים בהם התלמיד אינו דובר, כלומר, אינו מפיק תקשורת וורבלית כלל יעילה ואפקטיבית, על כל מורה לספק לתלמיד זה מערכת של אמצעים ליצירת תקשורת חלופית ותומכת, אשר תאפשר לו להשתתף בחוויות הלמידה המתרחשות בסביבה החינוכית.

עקרונות ההוראה

1. **השתתפות ההורים בפיתוח תהליכי קריאה:** תהליך הקריאה מתחיל עם הלידה (ואף לפנייה) ולכן, יש לשתף את ההורים בחינוך לשוני של ילדם. הדרכת הורים לחשיפה מקסימלית לחומרים כתובים באותה תדירות כשל ילדים בעלי התפתחות תקינה ואף למעלה מזה. מחקרים הוכיחו קשר ישיר בין הקראה ע"י הורה לבין פיתוח יכולת קריאה.

2. **עקרונות בהוראת קריאה לתלמידים עם לקויות ונכויות התפתחותיות מורכבות:** תפקודם של תלמידים אלו מושפע מקשיים מבניים, ברמות הנוירולוגיות-עצביות, ברמות החושיות-תפיסתיות, וברמות הקוגניטיביות של עיבוד המידע ותגובה נאותה כלפיו. מכנה משותף רחב של תלמידים רבים, הינם קשיים לשוניים-שפתיים, על פני מנעד רחב של מערכות שפה ותקשורת. לכן, מתקשים לרכוש את מיומנויות הקריאה בדרך הקונבנציונאלית. יש לבחור עבורם בשום שכל ותוך הפעלת שיקולי דעת מקצועיים, את שיטות ההוראה המיטביות לרכישת תהליכי קריאה. עקרונות ההוראה מבוססות על למידה רב חושית, תואמת ערוצים של חוזה ויכולת, הן במימד תפיסת המידע והן במימד עיבוד.

תהליכי הלמידה מותאמים לדרגת ההתפתחות הקוגניטיבית-שפתית-לשונית של כל תלמיד: קריאה הינה מיומנויות המצויה בקשרי זיקה הדדיים עם מיומנויות שפתיות ולשוניות. הכוח לקרוא טמון בכוח להבין דיבור ולהפיקו באופן תקין הן לשונית והן תקשורתית. מקצועיות המורה נבחנת, באיכות ההתאמות שהוא מפעיל, כדי להתאים לכל תלמיד את הדרך המיטבית בלמידת הקריאה. על המורה לתכנן את עקרונות ההוראה, על סמך כישורים חזקים בתפקודו של כל תלמיד, תוך התייחסות למוקדי קושי ולקויות, בזיקה לכל אחת ממערכות השפה: פונולוגית, פרגמטית, מורפולוגית, סמנטית ותחבירית.

מוקד התייחסות המרכזי של כל מורה לתלמידים עם פגיעות/חבלות קוגניטיביות בתהליכי שפה ולשון הוא, למידת ציר הייצוגים. מאמצי ההוראה והתיווך מתמקדים בבנייה מדורגת ומושכלת של שלבי- למידה (פיגומים, ע"פ ויגוצקי) המאפשרים לתלמיד לחוות באופן משמעותי לו, את הקשר המתקיים בין אובייקטים בעולם לבין ייצוגים תרבותיים שרירותיים אך מקובלים בנכסי התרבות. אומנות ההוראה והתיווך בחינוך המיוחד, מתמקדת איפה, ביצירת קשרים על רצף ציר הייצוגים (פיאגיה). דהיינו, תכנון מדורג ומושכל של רצף פעילויות אשר יזמנו לתלמיד את רצף הקישורים בין המוצג (רפרנט) הממשי בעולם, לבין ייצוגו האורתוגראפי המוסכם תרבותית במילה כתובה. מדרג זה מכיל את השלבים הבאים:

- א. הזדמנויות מגוונות ומרובות להיכרות רב מימדית ורב חושית עם המוצג הממשי
- ב. שימור המוצג בזיכרון ארוך הטווח תוך מתן הזדמנויות מרובות לזיהוי
- ג. קישור בין המוצג לבין צילום צבעוני (ייצוג הקרוב ביותר למציאות הרפרנציאלית)
- ד. קישור בין המוצג לבין תמונה (ייצוג רחוק יותר מן המציאות, רמה סימבולית)
- ה. קישור בין המוצג לבין אייקון (ייצוג המתרחק יותר מן המציאות, רמה סימבולית, כגון סמלים ב-P.C.S.

- ו. קישור בין המוצג לבין מילה דבורה (ייצוג פונטי, רחוק מן המציאות, רמה סימבולית)
- ז. קישור בין המוצג לבין מילה כתובה (ייצוג אורתוגרפי, מופשט ביותר, רמה סימבולית גבוהה ביותר).

בחירה מושכלת של עקרונות משיטות קריאה מורכבות: אין שיטת קריאה אחת מתאימה לכל תלמידי הכתה. כמו-כן, אין הוראת הקריאה ממוקדת במילוי חוברות שפותחו ע"י מפתח שיטת קריאה זו או אחרת. על המורה לבחור בשום שכל ומתוך הכרות מעמיקה במוקדי החוזק והחולשה בתפקודו השפתי-לשוני-קוגניטיבי של התלמיד. לצד, היכרות מעמיקה עם עקרונות השיטות השונות. על כל תלמיד לקבל מענה מותאם בתהליכי הוראה-למידה-הערכה, **בשלושה מימדי הקריאה: מימד פענוח המילים-תפיסת מילים מבוססות (מחוץ להקשר), מימד האוטומציה** וגיבוש אקט הפענוח לכלל אנגרמה מוטורית שוטפת ומהירה, **מימד הפקת משמעות** והבנת התוכן הלשוני של הטקסט הכתוב.

על תהליכי הוראה-למידה-הערכה של שלושת מימדי הקריאה להתאים לדרגת התפתחותו הקוגניטיבית-לשונית-שפתית של כל תלמיד. על המורה לגלות בקיאות בפרופיל התפקודי של תלמידו מחד, ובעקרונות שיטות ההוראה מאידך. למידה אינטראקטיבית, בה התלמיד שותף מלא לבחירת תכנים ונושאים, המעוררים בו שותפות מוטיבציונית, עניין והנאה לגילוי משמעות התהליך והבנתו העמוקה, עדיפה.

על השיטות להתאים באופן מיטבי, לערוצי קליטת המידע (תפיסה) עיבודו (זיכרון) והפקת ידע אישי ותגובה (פלט), המתאימים לתחומי תפקודו החזקים והבריאים. על המורה לבחור בשיטות, העוקפות את תחומי התפקוד החלשים והלקויים.

נדירות תהליכי ההוראה: הוראת הקריאה הינה חיונית ביותר להתפתחותו של התלמיד, על כן, חייבת להיות יומיומית, מקיפה כמה שיותר שעות ביומו של תלמיד. (להזכירנו: תלמידי כיתה א' בעלי התפתחות תקינה מקדישים 5-7 שעות ביום ללימודי קריאה...). כל הצוות החינוכי צריך להירתם לתהליך הרכישה ולפעול ל"העברה". מחקרים הוכיחו כי תלמידים אכן התקדמו יותר אם הוקדש לנושא זמן מספק (קופנהבר 1991). קריאה נרכשת בהקשר תרבותי-חברתי, ולכן, יש על המורים לטפח קריאה בתוך סיטואציות יומיומיות של התלמיד (ארוחות, חצר, סיפורים וכו'). רכישת מילים גלובליות בסדר יומו של התלמיד תבנה עבורו "ספר תקשורת" מכובד.

תלמידים עם פיגור שכלי נוטים להשתמש בזיכרון לטווח קצר ותהליכי עיבוד המידע בזיכרון יכולים להיות פגועים. ולכן, חשיבות לתהליכי שינון וחזרה תוך שימוש בלמידה רב חושית, המערבת את מירב החושים, ומחוללת תהליך של "הטבעה נוירולוגית" של עקבות המילים בזיכרון הלקסיקאלי (ג'ון מורטון, 80). תלמידים אלו מביאים משמעות מעולמם אל הטקסט. משום כך, שימוש בסיפורים אינטראקטיביים, המבוססים על עולם הידע והתכנים האוטנטיים שלהם, מהווים בסיס ללימוד יסודות הקריאה. הם לומדים כאשר הם משתמשים בקריאה ובכתיבה. שימוש מביא ללימוד, קריאת רשמים שכתב, שיר אהוב, טקסט המתאר אירוע אישי, עמדה אישית, תכנון הכיתה, קריאת סדר היום, רשימות קניות, שימוש בתפריטים, בחירת פעילויות במילים כתובות, מכתבים לחברים, וכו' הן

פעילויות מקדמות קריאה גם כאשר הילד קורא אותן באופן גלובלי או תבניתי. קורא = בוחר מבין מילים אחרות בהתאם לסיטואציה.

שימוש בלימוד אסטרטגיות זכירה מתאימות. שימוש ב"מזכירים" מוטיבציוניים מעולמו של הילד (מנימוניקס), לדוג': "קיר מילים" חזותי בכיתת הילד (בנושא הנלמד) המאפשר שליפה מהירה מהזיכרון, שימוש ב"תבנית סיפורית", תרשימי זרימה וכו'. כמו כן, לימוד שימוש באסטרטגיות "לפני קריאה", "במהלך קריאה" ולאחר קריאה". גם ילדים שבעצם לא קוראים קריאה מפענחת, יכולים להבין את תוכן הסיפור אם יתייחסו לשמו, לכריכה, לאיורים, למילות מפתח, וכו'.

3. חוסר הוראת הקריאה, בשל חוסר ידע ו/או עמדות המבוססות על דעות קדומות, מחולל "אפקט מתניו"- העני נעשה עני יותר (סטנוביץ 1986). קרי, הסביבה החינוכית אינה מייצרת הזדמנויות להתנסות בלמידה משמעותית מטקסטים, התנסויות באופנות תואמת התפתחות, בהן יהיה לתלמיד צורך אמיתי להשתמש במיומנות זו, כגון: חשיפה לפעילויות מחשב, אינטרנט. חשיפה לעיתון ותוכניות טלוויזיה תואמות גיל. התנסות בלמידה בתוך ספריה - מידענית או וירטואלית. כל אלה הם אמצעים תרבותיים חברתיים בחברה בת זמנינו. בנוסף, מעוט חשיפתו לטקסטים כתובים ודבורים (שהתלמיד קורא או שמוקראים עבורו), מחולל חבלה משמעותית בהתפתחותו כקורא, חסכי ידע עולם, מושגים, ידע לשוני ואף דיכוי קוגניטיבי כוללני.

4. ספר לכל תלמיד - חשיפה לסוגי טקסטים (תואמי גיל כרונולוגי), גם לצרכי הנאה בלבד. אם יש אפשרות, כדאי ללמד גם מאפייני סוגות כמו: מה שונה בין שיר לסיפור, בין מכתב לרשימה להזמנה וכו'. קיום ספריה בית ספרית (גם עם ספרים מותאמים) ושימוש אינטנסיבי בה, בד בבד עם קיום "אירועים" סביב ספרים וסופרים. בית הספר המיוחד חוזר להיות "הבית של הספר". בית בו הקריאה הינה יסוד מארגן ב"תרבות בית ספרית".

הישג 3: קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות

כל מורה ידאג לכך, שתלמידיו מגיל 3 ועד 21, יחשפו לטקסטים משמעותיים, מעולמות שיח, סוגות ותת סוגות שונות, המכבדים ומאתגרים אותם. כמו-כן, ידאג לכך, שתלמידיו ייהנו מהזדמנויות למידה והתנסויות משמעותיות בנכסי השפה והתרבות האוריינית. ירכשו ידע ומיומנויות להתמודדות עם טקסטים כתובים, אשר יונגשו עבורם, באמצעים המותאמים לגילם, לרמת תפקודם ובהלימה מירבית ל"שונות" החברתית והתרבותית.

פירוט תחומי המשנה וציוני הדרך

הישג 3: קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות

פירוט תחומי המשנה:

- 3.1 זיהוי סימנים וסמלים גראפיים מוסכמים והפקת המשמעות שהם מייצגים
- 3.2 קריאה לוגו-גראפית
- 3.3 שליטה בצופן האלפביתי – קישור שיטתי בין סימני הכתב להגיי הדיבור (כולל מודעות פונולוגית)
- 3.4 קריאה אסטרטגית ומבוקרת של מלים
- 3.5 קריאה קולית שוטפת ומהירה
- 3.6 הבנת המשמעות בטקסט כתוב
- 3.7 שימוש במקורות מידע
- 3.8 שימוש במקדמי הארגון בטקסט
- 3.9 התנהלות עם ספר והנאה מקריאתו

על אף הספרור, אין בדרך הצגתם של תחומי המשנה וציוני הדרך שלהלן, משום אמירה לגבי רצף ההוראה, לפי סדר הופעתם בחוברת. יש להפעיל שיקולי דעת מקצועיים בנוגע לרלוונטיות של תחומי המשנה וציוני הדרך לגבי כל תלמיד, בהלימה לגילו הכרונולוגי ולהתפתחותו (חברתית, רגשית, מנטאלית, קוגניטיבית ומוטורית).

תחום משנה 3.1 : זיהוי סימנים וסמלים גראפיים מוסכמים והפקת המשמעות שהם מייצגים

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מתאים צילומים תמונות סימנים וסמלים מוסכמים לחפצים ופעולות שהם מייצגים ולמילים דבורות. - התלמיד משיים צילומים תמונות סימנים וסמלים מוסכמים. 	<p>חשיפה מרובה לעזרים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> - מאגר חפצים משמעותיים המקושרים לצילומים, תמונות סימנים וסמלים - סמלי PCS, מערכת WRITING WITH SYMBOLS קליקר/ מט"ח סימנים מוסכמים על גבי ארזות של מוצרים: כגון סמל זריקה לפח - ייצוג של הנ"ל בכל רכיבי הסביבה הלימודית - קירות הכתה, חוברת אישית, במחשב ועוד - שימוש בתמונות וסמלים מוסכמים בכל הפעילויות, לאורך כל היום וע"י כל אנשי הצוות - הוראות כגון: גזור/הדבק וכו' עם/ללא מלל, בפעילויות למידה ובדפי עבודה, סמל יציאה לשירותים, אמירת בוקר טוב, בקשות שונות ועוד. 	<p>זיהוי <u>סמלים מוסכמים</u> כמייצגים חפצים: מפנה ראש, מצביע, מחיך, משמיע קולות, מפעיל פלט קולי, משיים</p>	<p>זיהוי <u>צילומים ותמונות</u> כמייצגים חפצים: מפנה ראש, מצביע, מחיך, משמיע קולות, מפעיל פלט קולי, משיים</p>	<p>זיהוי <u>חפצים</u> וקישורם ל<u>צילומים</u> תואמים: מפנה ראש, מצביע, מחיך, משמיע קולות, מפעיל פלט קולי, משיים</p>	<p>3.1.1 זיהוי, חפצים, צילומים, תמונות וסמלים מוסכמים (כולל אייקונים דיגיטאליים)</p>
		<p>זיהוי סימנים וסמלים <u>אוניברסאליים</u></p>	<p>זיהוי סימנים וסמלים <u>בסביבה החינוכית</u></p>	<p>זיהוי צילומים, תמונות וסמלים <u>אישיים</u> (המובנים לסביבתו הקרובה של התלמיד בלבד)</p>	
		<p>זיהוי תמונות וסמלים המייצגים רגשות ושמות תואר</p>	<p>זיהוי תמונות וסמלים המייצגים פעולות</p>	<p>זיהוי תמונות וסמלים המייצגים שמות עצם</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד פועל באופן עצמאי בדפי עבודה, כרטיסיות או כל פעילות אחרת הניתנת בכיתה על פי סמלים מוסכמים בודדים. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה מגוונת למערכות סמלים אישיים ומוסכמים אוניברסאלית, בהקשרים ובזירות חיים שונות, הרלוונטיות ואוטנטיות עבור התלמיד. - תיווך רצף הייצוגים: קישור והתאמה בין תמונה או סמל 	<p>מילוי הוראות ופעולה בהקשר המתאים בעקבות סמלים מוסכמים <u>בסביבה</u></p>	<p>מילוי הוראות ופעולה בהקשר המתאים בעקבות סמלים מוסכמים <u>בסביבה</u></p>	<p>מילוי הוראות ופעולה בהקשר המתאים בעקבות צילומים ותמונות <u>אישיות</u></p>	<p>3.1.2 הפקת משמעות מחפצים, סימנים וסמלים בודדים (כולל אייקונים דיגיטאליים)</p>

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	להנחיה, הוראות, שאלות או תכונה שהוא מייצג.		<u>החינוכית</u>		
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד קורא משפט/טקסט המורכב מתמונות, סימנים וסמלים, משיב לשאלות ומתייחס אליו. - התלמיד פועל באופן עצמאי בכל פעילות, לימודית או אחרת הניתנת בכיתה על פי משפט או טקסט המורכב מסמלים מוסכמים. 	<ul style="list-style-type: none"> - פיתוח ערכות עם טקסטים מגוונים בתכנים רלוונטיים לתלמידים: המכילים תמונות ממגוון מקורות, סוגים ונושאים שונים, סמלי PCS, תוכנות ומכשירי תקשורת. - הבעת המידע שהופק במגוון דרכים: מענה על שאלה הנוגעת לתמונה, מדרש תמונה, סיפור בעקבות, ביצוע פעולה הנגזרת מהטקסט ועוד. - הפקת מידע ממפות / גרפים. 	קריאת טקסט, ופעולה בעקבותיו.	קריאת משפט קצר (3 מילים, ומעלה), ופעולה בעקבותיו.	קריאת <u>מבע קצר</u> ("בוקר טוב, דני"), ופעולה בעקבותיו.	3.1.3 הפקת מידע ומשמעות מטקסט חזותי (המורכב מרצף של תמונות וסמלי PCS)

תחום משנה 3.2 : קריאה לוגו-גראפית

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מזהה את שמו מבין קבוצת שמות ההולכת וגדלה. - התלמיד זוכר תבניות המילים הלוגו-גראפיות ברמת זיהוי (הצבעה על המילה הרצויה) או שיום. - התלמיד מתאים בין מוצג, תמונה או סמל לבין מלה כתובה - התלמיד ממייך קבוצות מילים/סמלים על פי קריטריונים שונים. 	<ul style="list-style-type: none"> - מתן הזדמנויות מרובות ומגוונות לחשיפה למילים כתובות, תוך גישור מדורג על פני ציר הייצוגים : ממילה דבורה, למוצג, לצילום, לתמונה, לאייקון, למלה דבורה, למלה כתובה. - מאגר מילים אישיות (קופסת מילים, מילון חזותי / תמונות). - המלים מופיעות במגוון סביבות : בקירות הכתה, בחוברת אישית, במחשב ועוד. - לימוד שמות ילדי הכתה. - שימוש במילים לצד תמונות וסמלים בכל הפעילויות והשיעורים וע"י כל אנשי הצוות. - שילוב מילים לצד סמלים בטקסטים סיפורים ולימודיים. - עבודות חקר מושג : תוך שימוש במילים ראייתיות-אישיות (יישומי מחשב, אלבומי תמונות). 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי תבניות מילים משמעותיות מתחומי הידע הנלמדים בכתה (כגון מילים ומושגי מפתח) 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי מספר מילים משמעותיות מעולמו האישי, כגון : שמו הפרטי. 	<p>3.2.1 קריאה לוגו-גראפית של תבניות מילים</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - הילד מזהה במדויק ובשטף את המילים הלוגו-גראפיות שבטקסט. - התלמיד משתמש בתמונות ככלי להבנת הטקסט, לערוך ציפיות 	<ul style="list-style-type: none"> - לכל תלמיד ספר : הפקת ספר אישי המותאם לרמת התפקוד הלשוני, רגשי, קוגניטיבי ומוטורי. - הכנת ספרים אינטראקטיביים 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאת טקסט או ספר אישי, המבוסס על מילים מוכרות בנושא שאינו 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאת טקסט או ספר אישי, בנושא מוכר, התוכן מגובה תמונות ומלווה במספר מועט 	<p>3.2.2 קריאה לוגו-גראפית של טקסט, תוך הפקת משמעות</p>	

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> ולניבוי ביחס למשמעות הטקסט. - התלמיד קורא לוגו-גראפית טקסט, משיב לשאלות ומתייחס אליו. - התלמיד פועל באופן עצמאי בכל פעילות, לימודית או אחרת הניתנת בכיתה על פי הטקסט. 	<ul style="list-style-type: none"> מותאמים, בהם המלל מגובה בתמונות או סמלים. - שימוש בסיפורים אישיים או חברתיים שונים כגון social stories, קומיקס ועוד. 	אישי ומוכר	במשפטים ועד פיסקה בכל עמוד	של מלים כתובות המוכרות לתלמיד. (עד משפט בעמוד)	

תחום משנה 3.3. שליטה בצופן האלפביתי - קישור שיטתי בין סימני הכתב להגיי הדיבור (כולל מודעות פונולוגית)

- שליטה בצופן האלפביתי ניזונה מהתפתחות המודעות הפונולוגית, תהליך רכישת חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים (המרת סמן כתב להגה דיבור וההיפך) מושפע מהתפתחות המודעות הפונולוגית (הכרה כי מלה דבורה, מורכבת מרצף של הגיי דיבור). בין סימני הכתב להגיי הדיבור מתקיימים קשרי זיקה הדדיים, שיש לקחת בחשבון, בתכנון תהליכי הוראה-למידה –הערכה.
- אין ללמד אותיות ותנועות, כאשר התלמיד עדיין איננו מקשר בין מלים דבורות לבין אובייקטים, אינו זוכר מלים, ולא מקשר בין הדפוס למלה הדבורה. ילד ברמת התפתחות זו- יש ללמד קודם כל מלים (לוגו-גראפית)

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד ממין במדויק אותיות וסמנים גראפיים אחרים לקבוצות נפרדות. 	<ul style="list-style-type: none"> - קלפים ומשחקי מיון בין אותיות לסימנים אחרים. - משחק האותיות : אביבה יבלוביץ. - מישוש אותיות מחומרים שונים - הקלדת אותיות במחשב, איתור אותיות בעיתונים ועוד. 	הבחנה בין אותיות לספרות	הבחנה בין אותיות לבין סימנים ו/או סמלים גראפיים	זיהוי אותיות בסביבה (הצבעה על האות)	

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	- כל הנ"ל רק לשם הבחנה באותיות כקטגוריה גראפית נפרדת, ובשלב זה, מבלי להכיר את האותיות בשמן או בצלילהן.				
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד משייך אותיות בגדלים, גופנים וצבעים שונים לאותה אות. - התלמיד הוגה את שם האות או מגיב במדויק להוראה: "הראה לי את האות שקוראים לה ...". - התלמיד הוגה את הפונמה, או מגיב במדויק להוראה: "האם האות ... משמיעה את הפונמה/הצליל: ...?" או: "הראה לי את האות שהצליל שלה הוא ...". 	<ul style="list-style-type: none"> - מאגר אותיות תקניות בדפוס מחומרים שונים במגוון סביבות: קירות הכתה, ערכות אישיות, משחקים. - תמונות המייצגות את הצליל הפותח של האות. - יצירת אותיות בערוצים רב-חושיים: אפיה, מלאכה, תנועה ועוד. 	הגיית הפונמה (הגה הדיבור) המייצגת את האות בדפוס	שיום שמות כל האותיות בדפוס, באמצעות תגובה מילולית או לחיצה על מתג בפלט קולי.	זיהוי שמות כל האותיות <u>בדפוס</u> בגדלים גופנים וצבעים שונים, באמצעות תגובה מילולית או בלתי מילולית.	3.3.2 הכרת אותיות האלפבית בדפוס
- כנ"ל	- כנ"ל בכתב	הגיית הפונמה (הגה הדיבור) המייצגת את האות <u>בכתב</u>	שיום שמות כל האותיות <u>בכתב</u>	זיהוי כל האותיות <u>בכתב</u> , בגדלים בגופנים וצבעים שונים, באמצעות תגובה מילולית או בלתי מילולית	3.3.3 הכרת אותיות האלפבית המעוגלות (בכתב)

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי : התלמיד מצביע על התנועה הנכונה לאחר השמעת הצליל שלה ע"י המורה. - הגייה : התלמיד הוגה את צליל התנועה המבוקשת. - התלמיד משיים תנועה מבוקשת (עונה לשאלה : "איך קוראים לתנועה הזאת? - קמץ") 	<ul style="list-style-type: none"> - סדר ההקניה אינו היררכי ומשתנה בהתאם להתפתחותו של התלמיד בהבנת חוקי המיפוי. - ניתן ללמד חוקי ניקוד מקוצר : תנועה אחת מייצגת הגה דיבור (קמץ, פתח וחטף פתח – לימוד קמץ בלבד). - שימוש במאזכרי זיכרון לזיהוי התנועות : כמו צורת הפה או סרגל תנועות עם רמז של תמונה לתנועה כמו של ארון. - בחירת מאזכרי זיכרון מתוך ידע אישי של התלמיד (מלים דבורות מוכרות). - רצוי לבחור מלים תומכות זיכרון המתחילות בעיצור שאינו נשמע להדגשת התנועה כמו : ארון, אופניים. 	שיום שם התנועות (סימני הניקוד)	הגיית הפונמה (הגה / צליל) המייצגת את תנועת הניקוד	זיהוי צורני של סימני הניקוד (תנועות)	3.3.4 הכרת סימני ניקוד
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד קורא צרופים בודדים במדויק – כל העיצורים בצרוף כל התנועות. - התלמיד קורא רשימת מילים מנוקדות מתוך הקשר, מדורגות באורכן, מורכבות ושכיחותן בשפה. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה של חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים, המשולבת באימון המודעות הפונולוגית. - בקרת הדיוק בקריאה : משוב כמותי על שגיאות ומשוב איכותי על שימוש באסטרטגיות ותיקון טעויות קריאה. 	הפעלה עקבית של חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים, בפענוח מלים בלתי מוכרות	קישור שיטתי ומדויק בין עיצור לתנועה	קריאה מדויקת של צרופים (קישור גרפו-פונמי)	3.3.5 צרופים - שימוש בחוקי המיפוי הגרפו-פונמיים
<p>הערות : ההישגים הנדרשים במודעות פונולוגית, יופיעו גם בסטנדרט התוכן : 4. ידע ומודעות מטה לשונית, תחום משנה : 4.6 בכל הפעילויות לפיתוח מודעות פונולוגית ניתן להשתמש בחומרי למידה ומשחקים מאת : מיכל רוזנברג.</p>					3.3.6 מודעות פונולוגית

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד משלים חרוז בסוף מילה או משפט נתונים. - התלמיד יוצר חרוזים בעצמו למילה/משפט שאומר. 	<ul style="list-style-type: none"> - הקשה בתוף/אחר בכל פעם שנשמע חרוז. סימון בצבע של חרוזים בטקסט (אם יודע לקרוא). - הקראת דקלומים וסיפורים / שירת שירים בחרוזים. משחקי חרוזים. 	יצירה עצמית של חרוזים.	הנאה והנעה למשחקי חריזה	זיהוי תבניות חריזה בסוף מלים	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מקיש בכל פעם שהברה מתחלפת במילה הנאמרת ע"י המורה. - התלמיד מפרק בעצמו את מילה מבוקשת להברות. 	<ul style="list-style-type: none"> - אמירת המילה תוך פרוק להברות והקשה בכל פעם שנשמעת הברה. - משימות פרוק להברות בע"פ ובכתב (במידה ויודע לקרוא). 	פירוק מלה דו-הברתית ומעלה, להברות	זיהוי הברה סוגרת במלים דבורות דו-הברתיות ומעלה	זיהוי הברה פותחת במלים דבורות דו-הברתיות ומעלה	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מבצע במדויק את המשימה: "אמור את המילה .... בלי ההברה ...". 	<ul style="list-style-type: none"> - פרוק מילים להברות, תוך אמירת ההברה המיועדת להשמטה ב"לב". - אימון ישיר בהשמטת הברות. 	השמטת הברה באמצע המלה	השמטת הברה סוגרת	השמטת הברה פותחת במלים דבורות (תלת הברתיות)	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד הוגה את הפונמות ה"מסתתרות" בכל הברה נתונה. - התלמיד מבצע במדויק את המשימה: "אמור דָג בלי להגיד ד". 	<ul style="list-style-type: none"> - משחקים כגון - בהברה בָּ מסתתרים שני צלילים: ב ו- ט הגיית הצלילים, בדיקה איזה צליל שומעים קודם. אימון ישיר. 	השמטת פונמה בצירוף חד-הברתי בתחילת/בסוף מלה	פירוק צרוף חד-הברתי לשתי פונמות	זיהוי פונמה פותחת/סוגרת במלה דבורה חד-הברתית	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד הוגה את הפונמות ה"מסתתרות" בכל הברה נתונה. - התלמיד מבצע במדויק את המשימה: "אמור ... בלי להגיד ...". 	<ul style="list-style-type: none"> - פרוק מילים לפונמות, תוך אמירת הפונמה המיועדת להשמטה ב"לב". - אימון ישיר בהשמטת הברות. 	השמטת פונמה באמצע מלה	השמטת פונמה סוגרת מלה	השמטת פונמה פותחת במלה דבורה	

תחום משנה 3.4 : קריאה אסטרטגית ומבוקרת של מילים

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מדייק בקריאת מילים מנוקדות מחוץ להקשר (ערכות הערכה: מעק"ב, אל"ף ועד ת"ו). 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה של חוקי מיפוי גרפו-פונמיים. - אמון ותרגול של שימוש מדויק בצרוף עיצור ותנועה. - אימון במודעות פונולוגית. 	<p>פענוח מדויק של מילים בנות 3 הברות ומעלה, תוך הפעלת חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים</p>	<p>פענוח מדויק של מילים דו-הברתיות, תוך הפעלת חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים</p>	<p>פענוח מדויק של מילים חד-הברתיות, תוך הפעלת חוקי המיפוי הגרפו-פונמיים (קישור של עיצור ותנועה)</p>	<p>3.4.1 קריאת מילים מנוקדות באמצעות אסטרטגיה גרפו-פונמית</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מתקן שגיאה באמצעות שימוש באסטרטגית תיקון. - התלמיד יודע להסביר את האסטרטגיה שבה נקט. 	<ul style="list-style-type: none"> - תרגול אנלוגיות (שירלי הר צבי) לדוגמא רוח – תפוח - בגד – בגדיו - הוראה ישירה של שימוש באנאלוגיות. 	<p>הפעלת אסטרטגיה של קריאה אנלוגית: היקש ממלה מוכרת תלת הברתית למלה בלתי מוכרת תלת הברתית</p>	<p>הפעלת אסטרטגיה של קריאה אנלוגית: היקש ממילה מוכרת דו-הברתית למלה בלתי מוכרת זו הברתית</p>	<p>הפעלת אסטרטגיה של קריאה אנלוגית: היקש ממילה מוכרת חד-הברתית למלה בלתי מוכרת חד הברתית</p>	<p>3.4.2 קריאה מילים מנוקדות באמצעות אנלוגיה, (הקשה ממלה מוכרת למלה בלתי מוכרת)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד קורא מלה שלמה במדויק ובמהירות, תוך מודעות למוספיות ולשורש. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה של המוספיות בעברית. - משחקי שורשים ומשפחות מילים. 	<p>קריאה מדויקת ומהירה של מילה שלמה, מתוך מודעות לשלושת עיצורי השורש</p>	<p>קריאה מדויקת ושוטפת של מלה שלמה, מתוך מודעות לצורנים המורפולוגיים (מוספיות תחיליות וסופיות)</p>	<p>קריאה מדויקת של מלה שלמה.</p>	<p>3.4.3 קריאה אורתוגראפית (פענוח מהיר של מלים באמצעות ידע מורפולוגי)</p>

תחום משנה 3.5: קריאה קולית שוטפת ומהירה

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
הישגים נדרשים בהתייחס לגיל-כתה:	<ul style="list-style-type: none"> - הברקות מילים. - האצת קריאה באמצעות: הקראה לסירוגין, קריאת הד וקריאת צל. - הקראה בעקבות קלטת. 	קריאה שוטפת של מילים בלתי מוכרות ובלתי מנוקדות	קריאה שוטפת של מילים בלתי מוכרות מנוקדות	קריאה שוטפת של מילים מוכרות מנוקדות	3.5.1 קריאה קולית שוטפת ומהירה של מלים שלמות
<ul style="list-style-type: none"> 20-40 מלים בדקה 40-60 מלים 60-80 מלים 80-100 מלים 100-120 מלים 120-140 מלים 140 מלים ומעלה (מהירות הדיבור) 	<ul style="list-style-type: none"> כתה א' כתה ב' כתה ג' כתה ד' כתה ה' כתה ו' כתה ז' 				
<ul style="list-style-type: none"> - הערכה דינאמית ומתמשכת של התקדמותו של התלמיד במדדי שטף קריאה (מספר מלים בדקה). - תיעוד התקדמותו בגרפים. - רשימת מילים מתוך ערכת מעק"ב, אסתר טוב-לי או מבחני הערכה של האגף לחינוך יסודי. 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאה המלווה בעקיבה עם אצבע. - מדידת זמן (גרף הצלחות) - תחרויות קריאה תוך מדידת זמן. 	קריאה שוטפת של מילים במשפט בלתי מוכר ומנוקד	קריאה שוטפת של מילים במשפט בלתי מוכר ומנוקד	קריאה שוטפת של מילים במשפט מוכר ומנוקד	3.5.2 קריאה קולית שוטפת ומהירה של מלים במשפט
<ul style="list-style-type: none"> - כנ"ל. - טקסטים מתוך ערכות ההערכה: מעק"ב, אסתר טוב-לי או מבחני הערכה של האגף לחינוך יסודי. 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאה המלווה בעקיבה עם אצבע. - הקשבה לקלטת הסיפור + סירוט באצבע. 	קריאה שוטפת של פיסקה: מילים בלתי מוכרות ובלתי מנוקדות.	קריאה שוטפת של פיסקה: מילים מנוקדות אך בלתי מוכרות.	קריאה שוטפת של פיסקה: מילים מנוקדות ומוכרות.	3.5.3 קריאה קולית שוטפת ומהירה של מלים בפיסקה
<ul style="list-style-type: none"> - כנ"ל. 	<ul style="list-style-type: none"> - מודל קריאה חוזר. - טקסט מנוקד. - אותו טקסט בלתי מנוקד. 	קריאה שוטפת של טקסט שלם: תוכן בלתי מוכר ומילים בלתי מנוקדות.	קריאה שוטפת של טקסט שלם: תוכן בלתי מוכר ומילים מנוקדות.	קריאה שוטפת של טקסט שלם: תוכן מוכר ומילים מנוקדות.	3.5.4 קריאה קולית שוטפת ומהירה של מלים בטקסט שלם

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
- כני"ל.	- כני"ל.	קריאה שוטפת של ספר : תוכן לא מוכר ובלתי מנוקד.	קריאה שוטפת של ספר : תוכן מוכר ומילים בלתי מנוקדות.	קריאה שוטפת של ספר : תוכן מוכר ומילים מנוקדות.	3.5.5 קריאה קולית שוטפת ומהירה של ספר שלם

תחום משנה 3.6 : הבנת המשמעות בטקסט כתוב

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה : - התלמיד עונה לשאלות לאחר קריאה דמומה.	- הוראה ישירה לעידוד המעברים בין קריאה קולית לדמומה : שימוש באותו טקסט, בשיטה של חזרה תחילה בקול ולאחר מכן בקריאה דמומה . - הקצאת זמן לתרגול מעברים מקריאה קולית לדמומה : תיעוד קריאה ברשמוקול - תלמיד קשוב לטקסט עם אוזניות ולאחר מכן קורא בקריאה דמומה.	קריאה דמומה של טקסט / ספר.	קריאת שקטה המלווה בתנועות שפתיים טקסט / ספר	קריאה קולית של שקטה של טקסט / ספר	3.6.1 קריאה דמומה
- התלמיד מתאים : מוצג לצילום, לתמונה, לסמל, למלה כתובה. - התלמיד משבץ מלה כתובה במשפט נתון, דבור או כתוב (בכל מקום במשפט). - התלמיד מפיק משפט, דבור או כתוב, בהתאמה למילה כתובה. - התלמיד מסביר מלה כתובה באמצעות מלים נרדפות.	- הוראה ישירה של אוצר מלים, תוך גיבוי בתמונות וסמלים. - שימוש במלה בהקשרים לשוניים וחברתיים רחבים. - לוח קיר / מילון אישי של מושגים ומילים בתכנים הנלמדים. - הוראה ישירה של מיומנות דפדוף במילון.	יצירת משפט משמעותי תוך שימוש במילה הכתובה.	קישור משמעותי בין מילים כתובות לבין תצלומים, תמונות וסמלים	קישור משמעותי בין מילים כתובות לבין חפצים במציאות	3.6.2 הבנת משמעותן של מילים כתובות

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
שימוש עצמי במילון בעת קריאת טקסט או מתן הסבר למלה מבוקשת על פי הקשר.	<ul style="list-style-type: none"> הוראה ישירה של אסטרטגיות להבהרת מילים קשות: <ul style="list-style-type: none"> מילון הקשר באמצעות שורש מיקום תחבירי 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש באסטרטגיה להבהרת מילים, באמצעות ידע מילוני. 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש באסטרטגיה להבהרת מילים, באמצעות ידע מורפולוגי (מוספיות ושורש) 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש באסטרטגיה להבהרת מילים, באמצעות ההקשר התחבירי – סמנטי. 	3.6.3 פירוש והבהרת משמעותן של מילים כתובות
<ul style="list-style-type: none"> התלמיד מתאים מילה כתובה למילה דבורה, צילום, תמונה או סמל P.C.S התלמיד משייך מלה כתובה לקטגוריה הסמנטית המתאימה (כוס, ספל, גביע וכו'). התלמיד מכיר, מזהה ומפגין את הבנתו בפעילות ספונטאנית. התלמיד משתמש במילים מהסוגים הנ"ל בפעילות עצמאית על פי הנדרש בטקסט מפעיל כמו מתכון, או פעילות יצירתית. 	<ul style="list-style-type: none"> הוראה ישירה של אוצר מילים מסוגים שונים, תוך קישור מדורג בין מוצגים, צילומים, תמונות, סמלים, מילים דבורות וכתובות. שימוש מרובה במלה הכתובה בהקשרים רחבים, בכל השעורים והמקצועות. שימוש מרובה במילים כתובות בסביבה הלימודית ובעזרי ההוראה: לוחות תקשורת, הדבקות לוחות של סימנים אישיים על השולחן, קיר מושגים ומילים, מילון אישי המקשר מילים ותמונות בתכנים הנלמדים ועוד. הוראה ישירה של מילות הוראה בתוך טקסטים מפעילים יום יומיים, כגון: דפי עבודה, מבחנים. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות העצם והפקת משפט עם שם העצם. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות עצם, באמצעות התאמה לצילום/תמונה או סמל. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות עצם, באמצעות הצבעה או הדגמה. 	3.6.4 הכרת מילים כתובות מסוגים שונים
		<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של פעלים והפקת משפט המכיל פועל. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של פעלים, באמצעות התאמה לצילום/לתמונ ה/לסמל. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של פעלים, באמצעות הצבעה או הדגמה. 	
		<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות תואר והפקת משפט המכיל שם תואר. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות תואר, באמצעות התאמה לצילום/לתמונ ה/לסמל. 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעותם של שמות תואר, באמצעות הצבעה או הדגמה. 	

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	<ul style="list-style-type: none"> - בניית טקסטים מפעילים כגון: מתכונים. - משחקי הפעלה שונים כגון: "המלך אמר" - סמלים תומכי זיכרון למילות הוראה כגון גזור, הדבק, הקף בעיגול. - הקניית הוראות הפעלה במחשב. 	<p>הבנת משמעותם של מילות יחס, והפקת משפט המכיל מילת יחס.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילות יחס, באמצעות התאמה לצילום/לתמונ ה/לסמל.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילות יחס, באמצעות הצבעה או הדגמה.</p>	
		<p>הבנת משמעותם של כינויי גוף והפקת משפט המכיל כינוי גוף.</p>	<p>הבנת משמעותם של כינויי גוף, באמצעות התאמה לצילום/לסמל.</p>	<p>הבנת משמעותם של כינויי גוף, באמצעות הצבעה או הדגמה.</p>	
		<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות רגשות והפקת משפט המכיל מילה כזו.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות רגשות, באמצעות התאמה לצילום/לתמונ ה/לסמל.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות רגשות, באמצעות הצבעה או הדגמה.</p>	
		<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות הוראות לפעולה והפקת משפט המכיל מילה כזו.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות הוראות לפעולה, באמצעות התאמה לצילום/לתמונ ה/לסמל.</p>	<p>הבנת משמעותם של מילים המייצגות הוראות לפעולה, כגון: גזור והדבק, באמצעות הצבעה או הדגמה.</p>	

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בתחילת הדרך	באמצע הדרך	בסוף הדרך	
- התלמיד שואל שאלות או משיב לשאלות מתוך הטקסט, בע"פ, בכתב או בתקשורת חליפית.	- התאמת אורך הטקסט לתפקודי הקריאה וההבנה של התלמיד. - התאמת התמונות לתכנים ולהבנת התלמיד. - הוראה ישירה של שאילת שאלות לחילוץ המידע הגרעיני מתוך הטקסט, בכל תכני הלימוד - הוראה ישירה של מתן תשובות רלוונטיות בהתייחס למילות השאלה, בפעילויות הוראה-למידה-הערכה בכתה. - תבניות של תשובות (כולל תשובה מלאה)	הפקת מידע באמצעות שאילת שאלות, ושיחזור המידע במילים משלו (פארפרזה)	הפקת מידע באמצעות מענה "כן" או "לא" על שאלות מתוך הטקסט	הפקת מידע באמצעות התמונות המלוות את התכן, תוך מענה לשאלות בהקשר לתמונה	3.6.5 הפקת מידע בסיסי מטקסט כתוב
- התלמיד משיב תשובות בהתאם לסוג השאלה, בע"פ, בכתב או באמצעות תקשורת חליפית על בסיס טקסט שקרא.	- מעבר הדרגתי ממתן תשובות לשאלות על משפט שנקרא ע"י התלמיד למתן תשובות לשאלות מתוך טקסט. - סימון תשובות בתוך הטקסט (ע"י צבע/אחר). - שימוש בתבניות של תשובות (כולל תשובה מלאה).	מתן תשובות ענייניות לשאלות המבררות עמדות ודעות אישיות, שאינן מוצהרות בטקסט, כגון: מה דעתך? מה אתה חושב? מתוך טקסט שקרא	מתן תשובות ענייניות לשאלות החוקרות קשר סיבתי המוצהר בטקסט, כגון: למה? לשם מה? מדוע?	מתן תשובות ענייניות לשאלות לאיתור המידע הגלוי בטקסט, כגון: מי? מה? מתי? כמה? איזה? איפה?	3.6.6 מתן תשובות לשאלות מתוך טקסט שנקרא ע"י התלמיד
- התלמיד שואל שאלות מסוגים שונים, בע"פ, בכתב או באמצעות תקשורת חליפית, על בסיס טקסט שקרא.	- הוראה ישירה של שאילת שאלות בכל תכני הלימוד. - תרגול מילות השאלה בפעילויות הוראה-למידה-הערכה. - שיבוץ מילות שאלה במטלות "קלוז".	שאילת שאלות המבהירות עמדות ודעות אישיות.	שאילת שאלות לחקר הסיבות ולהבהרת הקשר הלוגי המתקיים בין עובדות/אירועי ס.	שאילת שאלות לאיתור המידע הגלוי בטקסט	3.6.7 שאילת שאלות אודות טקסט שנקרא ע"י התלמיד

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מסדר תמונות או משפטים מתוך הסיפור על פי הרצף הנכון. - התלמיד משחזר את הסיפור לאחר קריאתו. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפת רצף השתלשלות האירועים בטקסט סיפורי. - תרגול התלמיד בהבנת רצף סיפורי באמצעות ארגון התמונות והמשפטים המרכזיים בסיפור ברצף נכון. - סידור תמונות ומשפטים או שחזור הסיפור על פי תבנית סיפורית. 	<ul style="list-style-type: none"> שיחזור רצף השתלשלות האירועים שבסיפור, במילים משלו (פרפרזה) 	<ul style="list-style-type: none"> ארגון משפטים כתובים על פי סדר השתלשלות הסיפור. 	<ul style="list-style-type: none"> ארגון תמונות בסדר המשקף את רצף השתלשלות הסיפור 	3.6.8 הבנת רצף הסיפור
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד יודע להסביר במלל, בכתב או בתקשורת חליפית את הסיבות לאירועים שונים בטקסט שקרא. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה להפקת קשרי סיבה בין אירועים בסיפור - הוראה ישירה להפקת קשרי סיבה מעובדות בטקסט מידעי 	<ul style="list-style-type: none"> הבהרת הקשר הסיבתי-לוגי: בין הנסיבות לתוצאות, במילים משלו (פרפרזה). 	<ul style="list-style-type: none"> קישור בין אירועים בסיפור באמצעות הסבר סיבתי, כגון: המשורר עצוב כי ... 	<ul style="list-style-type: none"> הבנת הסיבות להתרחשות האירועים באמצעות שאלות כגון: למה? 	3.6.9 הבנת קשרים סיבתיים המפורשים בטקסט
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מצהיר על הנושא או הרעיון המפורש בתמונות ובטקסט לאחר קריאה של טקסט המותאם לרמתו. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראת אסטרטגיות לאיתור הרעיון המרכזי וסימונו כגון: סימון בצבע, שימוש ברמזי הכותרת, התמונה, הכריכה. - הוראה ישירה להפקת או רעיון מרכזי בטקסטים המצהירים על הרעיון ברובד הגלוי. - הוראה מדורגת - מהפקת משמעות גלויה לסמויה. - הוראה מדורגת בהפקת משמעויות מטקסטים קצרים המגובים בתמונות לטקסטים ארוכים ומורכבים יותר. 	<ul style="list-style-type: none"> הצהרה על הרעיון המפורש בטקסט, במילים משלו (פארפרזה). 	<ul style="list-style-type: none"> הבחנה בין מבעים / משפטים המספקים מידע עודף, לבין אלו המספקים מידע מהותי על הנושא/הרעיון 	<ul style="list-style-type: none"> איתור משפט מפתח בטקסט המציג את הרעיון המרכזי 	3.6.10 זיהוי הנושא/הרעיון הגלוי בטקסט והבנתו

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	<ul style="list-style-type: none"> - הפקת סיפורים וטקסטים עיוניים המקושרים לידע אישי של התלמיד. - הוראה ישירה לזיהוי פרטי מידע הרלוונטיים לניסיון חייו של התלמיד. - הזדמנויות להערכה וביקורת אישית של התלמיד. - הזדמנויות להזדהות התלמיד עם סיטואציות ודמויות. 	<ul style="list-style-type: none"> הבעת ביקרות מנומקת, לגבי מרכיבים מסוימים בטקסט. 	<ul style="list-style-type: none"> העברת רכיבים רלוונטיים, המופיעים בטקסט, אל עולמו האישי, כגון: רגשות ומחשבות, דילמות וקונפליקטים. 	<ul style="list-style-type: none"> זיהוי פרטים בטקסט, הרלוונטיים לחיי התלמיד, כגון: מקומות, אירועים ודמויות. 	3.6.11 הבנת טקסט תוך קישורו לידע עולם אישי

תחום משנה 3.7 : שימוש במקורות מידע

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מבקש להשתמש במילון כאשר נתקל במילה לא מובנת בטקסט. - התלמיד משתמש באופן עצמאי במילון. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה למילונים מקוצרים/תקניים. - זמינות מילונים מקוצרים ותקניים בכיתה ובספרייה - מילון אישי שהוכן בהתאמה לתלמיד. 	<p>שימוש מושכל במילון תקני</p>	<p>שימוש מושכל במילון מקוצר, שנבנה בהתאמה לכיתה.</p>	<p>שימוש מושכל במילון אישי, שנבנה בהתאמה לתלמיד.</p>	<p>3.7.1 שימוש במילון להבהרת משמעות מלים בטקסט</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד יוזם שימוש בספרי יען, אטלסים ואנציקלופדיות לצורך הפקת מידע ולמידה. - התלמיד מאתר מידע מבוקש בספרי יען, אטלסים ואנציקלופדיות בהתאם לרמתו. 	<ul style="list-style-type: none"> - זמינות של ספרי יען, אטלסים ואנציקלופדיות בכיתה ובספרייה, והוראה ישירה בעזרתם. - התאמה של ספרי יען, אטלסים ואנציקלופדיות לתלמידים. - שילובם בסביבה הלימודית. 	<p>שימוש מושכל באנציקלופדיות, ספרי עיון ואטלסים תקניים.</p>	<p>שימוש מושכל באנציקלופדיות, ספרי עיון ואטלסים, קצרים ומאוירים</p>	<p>שימוש מושכל באנציקלופדיות, ספרי עיון ואטלסים, שנבנו בהתאמה אישית לתלמיד.</p>	<p>3.7.2 שימוש בספרי יען, אנציקלופדיות ואטלסים לצורך הפקת מידע ולמידה</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מאתר כתבה בעיתון לנושא נתון. - התלמיד יודע לענות על שאלות מתוך העיון בהקשר לתכנים, מדורים ובעלי מקצוע בעיתון. 	<ul style="list-style-type: none"> - זמינות של עיתונים שונים בכיתה / בספרייה. - הוראה ישירה של נושא העיתון. - סיור במערכת עיתון ומפגש עם בעלי תפקידים. - כתיבה והפצה של עיתון ביה"ס 	<p>עיון בעיתונים יומיים ושבועונים</p>	<p>עיון בעיתוני נוער</p>	<p>עיון בעיתוני ילדים שונים</p>	<p>3.7.3 שימוש בעיתונים לצורך הפקת מידע ולמידה</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד גולש באופן עצמאי באינטרנט ומאתר באופן עצמאי אתרים על פי נושא. 	<ul style="list-style-type: none"> - גישה ישירה למחשבים ואינטרנט. - למידה תבניתית/ישירה של מילות מפתח באינטרנט. - התנסות ישירה יומיומית בגלישה באינטרנט. 	<p>גלישה עצמאית באינטרנט</p>	<p>הפעלה עצמאית של האייקונים לחיפוש מקורות מידע באינטרנט.</p>	<p>היכרות עם האייקונים המוסכמים של המחשב/ אינטרנט.</p>	<p>3.7.4 שימוש במאגרי מידע ממוחשבים, כגון אינטרנט, לצורך הפקת מידע ולמידה</p>

תחום משנה 3.8 : שימוש במקדמי ארגון בטקסט

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מדווח על טקסט שקרא, תוך בניית הדיווח בהתאם למקדמי הארגון השונים. 	<ul style="list-style-type: none"> - תבניות טקסט המכילות מקדמי ארגון מסוגים שונים. - סימון מקדמי הארגון באופנים שונים כגון : צבע, קו. - התאמת חלקי הטקסט למקומם המתאים בהתאם למקדמי הארגון. - מענה לשאלות ודיווח בהתאם למקדמי ארגון. 	שימוש מושכל בכותרת לצורך ניבוי המקדם את הבנת הטקסט.	הבנת המידע/הרעיון המצוי בכותרת	זיהוי כותרות	3.8.1 שימוש במידע הטמון בכותרת להבנת הטקסט
		שימוש מושכל בסיפור, כגורם המקדם את הבנת התוכן הכתוב.	הבנת המשמעות הטמונה בסיפור	זיהוי הסיפור בטקסט	3.8.2 שימוש בסיפור ובתוכן העניינים
		שימוש מושכל בהדגשים, כגורם המקדם את הבנת התוכן הכתוב	הבנת המשמעות הטמונה בהדגשים	זיהוי הדגשים	3.8.3 שימוש בהדגשים

תחום משנה 3.9 התנהלות עם ספר והנאה מקריאתו

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מחליף ספרים בהתמדה עפ"י בזמנים קבועים ובאופן עצמאי. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה לספרייה בביה"ס ובקהילה, תוך עיגון הביקור בספרייה במערכת השעות. - שיתוף תלמידים בהפעלת הספרייה. - הכנת כרטיסי קורא המבוססים על תמונות התלמידים ותמונות הכריכות של הספרים. - ארגון הספרייה באמצעות מלל וסמלים המאפיינים את תחומי הספרים כגון: אגדות, ספרי יען. 	<p>התנהלות על פי נהלים המקובלים בהחלפת הספרים בספרייה.</p>	<p>התמצאות בעקרונות המארגנים את מיקום הספרים, על פי תחומים</p>	<p>התמצאות במרחבי הספרייה</p>	<p>3.9.1 היכרות עם ספריית בית הספר</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד יוזם חיפוש מקורות מידע מתאימים לנלמד / לתחום העניין. - התלמיד מפיק מידע בכתב או בע"פ מתוך מגוון מקורות, בהתאם לצורך. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה למקורות מידע שונים בהוראה ישירה ובהוראה מזדמנת בעקבות נושא לימודי או אישי. 	<p>דליית מידע רלוונטי ממספר מקורות, כולל אינטרנט</p>	<p>איתור המידע הרלוונטי ממקורות המידע</p>	<p>איתור מקור מידע בהתאם לצורך לימודי</p>	<p>3.9.2 נגישות למקורות מידע מגוונים</p>
<ul style="list-style-type: none"> - מבדק "המשגת הכתוב", חווה תובל ואילנה זיילר, הוצאת ת"ל. - התאמת המבדק לרמת הקריאה ולספר המותאם לתלמיד (דרגת קריאות): <ol style="list-style-type: none"> 1. תוכן 2. תמונות מגבות תוכן 3. גודל גופן 4. אורך השורה 5. עומס מילים בפרטים 6. רמת ההפשטה הרעיונית 	<ul style="list-style-type: none"> - התאמה של תכני הספר ורמתו הלשונית לתפקודו ההתפתחותי של התלמיד: לשונית, רגשית, קוגניטיבית. - בחירת הספר בהתאם לנושאים המעניינים את התלמיד. - מומלץ להתייעץ עם קלינאית תקשורת בכל הכרוך לרמה הלשונית של התלמיד. - הקראת ספרים יום-יומית. - התנסות בבחירת ספר. - פינת הספר בגובה התלמידים. 	<p>קישור הספר לחוויות חברתיות-תרבותיות משמעותיות.</p>	<p>קישור הספר לחוויות משמעותיות.</p>	<p>קישור הספר לחוויות רגשיות משמעותיות.</p>	<p>3.9.3 התייחסות לספר כאל חוויה תרבותית מהנה</p>

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	<ul style="list-style-type: none"> - השתתפות בשבוע הספר העברי. - השתתפות במצעד הספרים - 				
<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי של 5-10 ספרים על פי שם או כריכה. 	<ul style="list-style-type: none"> - בניית ספרים אינטראקטיביים על בסיס ספרים קיימים. - סריקת כריכות הספרים והתאמתן לספר המקורי. - התאמת הכריכה לספר ולכותרת שמו. - הקמה של ספריה כיתתית 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי ספרים על פי שמות הסופרים. 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי ספרים על פי הכותר הראשי (שם הספר) שעל גבי הכריכה. 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי ספרים על פי האיור שעל גבי הכריכה, באמצעות תגובות מילוליות/בלתי מילוליות. 	3.9.4 זיהוי ספרים
<ul style="list-style-type: none"> - בחירה מנומקת של ספר בע"פ או בעזרת תת"ח 	<ul style="list-style-type: none"> - מאגר של כריכות סרוקות לבחירה, של תמונות המייצגות את קטגוריות הספרים ושל תמונות מחברים לצד תמונות ספריהם. 	<ul style="list-style-type: none"> - בחירת ספר על פי נושא/סוגה 	<ul style="list-style-type: none"> - בחירת ספר על פי שם (כותר ראשי) שעל גבי הכריכה, ו/או שם הסופר 	<ul style="list-style-type: none"> - בחירת ספר על פי האיור שעל גבי הכריכה 	3.9.5 בחירה מושכלת של ספר מתוך טעם אישי
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד בוחר יצירה להשמעה נוספת מתוך יצירות שנלמדו. 	<ul style="list-style-type: none"> - מאגר סיפורים מוקלטים ברמות שונות, בהתאמה לספרים קיימים או שכתוב של סיפורים מורכבים. - הקצאת שעות במערכת. 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאה עצמאית של ספרים. 	<ul style="list-style-type: none"> - עיון בספר תוך הסתייעות בתיווך מסוג "הקראה לסירוגין" ע"י המורה/מבוגר/עמית. 	<ul style="list-style-type: none"> - עיון בספר, תוך האזנה לקלטת/להקראה 	3.9.6 הנאה מיצירות הנלמדות בכתה
<ul style="list-style-type: none"> - הערכה תפקודית "המשגת הכתוב" באמצעות ספר המותאם לתלמיד 	<ul style="list-style-type: none"> - מומלץ להיוועץ במרפאה בעיסוק בהתייחס לתלמיד המתקשה להחזיק בספר בשל קשיים התפתחותיים. 	<ul style="list-style-type: none"> - החזקה עצמאית של הספר בכיוון הנאות 	<ul style="list-style-type: none"> - הסתייעות בהחזקת הספר בכיוון הנאות. 	<ul style="list-style-type: none"> - החזקת הספר ע"י מורה/מבוגר/עמית/אמצעי הנגשה מותאמים. 	3.9.7 אחיזת ספר
<ul style="list-style-type: none"> - כנ"ל 	<ul style="list-style-type: none"> - מומלץ להיוועץ במרפאה בעיסוק להתאמות לרמת הביצוע הסנסו-מוטורי-קינטי. 	<ul style="list-style-type: none"> - דפדוף עצמאי: דף-דף ובכיוון הנאות 	<ul style="list-style-type: none"> - הסתייעות במורה/מבוגר/עמית/אמצעי 	<ul style="list-style-type: none"> - הדפדוף ע"י מורה/מבוגר/עמית. 	3.9.8 דפדוף בספר

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	- שימוש בחץ לסימון הכיוון הרצוי, מקלונים להעברת דפים ו/או דפים עבים במיוחד.		הנגשה מותאמים.		
- כנ"ל	- הכנת ספר גדול, תלת מימדי . - הכנת לוח קיר אינטראקטיבי הממחיש את רכיבי הספר. - זיהוי הרכיבים ושיומם באמצעי ההמחשה ובספר המקורי.	הסתייעות בתמונות כמקדמות את הבנת התוכן הכתוב.	זיהוי סיפור (מספרי העמודים).	זיהוי רכיבים אורייניים על גבי הכריכה, כגון: כותר ראשי (שם הספר) שם הסופר/משורר, שם המאייר.	3.9.9 היכרות עם רכיבי הספר
התלמיד עוקב אחר רצף התמונות ומשתמש בהן לצורך שיחזור התכן המודפס: - לפני קריאה/הקראה- כאמצעי לניבוי התכן. - במהלך הקריאה/הקראה, כתמיכה בהפקת משמעות. - בתום הקריאה/הקראה כפיגום המסייע לשחזור תכני הסיפור, ברצף הגיוני ובמלים משלו (פאראפרזה)	- הוראה ישירה המכוונת את התלמיד להפיק סיפור אישי/חברתי כתגובה לתמונה. - הפקת ספרים המכילים מידע חזותי ותחושת התומך בהבנת המסר הכתוב. - הפקת ספר /מצגת אינטראקטיבית עלילון /קומיקס כחלק מתוכן כתוב. - חשיפה מרובה לטקסט/ספר המכיל תמונות מגבות תכנים. - בניית ספר אישי לכל תלמיד: בנושאים משמעותיים, להרחבת אופקיו ולתמיכה בעולמו החברתי-רגשי. - שיתוף התלמיד בהקראה, השלמת מלים, חרוזים, ביטויים. - שאילת שאלות להערכת ההבנה.	שימוש מושכל בתמונות לצורך ניבוי התוכן הכתוב ושיחזורו (פאראפרזה).	קישור משמעותי בין התמונות לבין התכן הכתוב	הפקת ידע ומשמעות אישית מתמונות ואיורים	3.9.10 הפקת משמעות מתמונות ואיורים כרמזים מקדמי הבנה של תכנים לשוניים בספר
- הערכה ביצועית דינאמית באמצעות תשאול: " הראה לי .." או באמצעות תשובות לשאלות: "האם זו אות?"	- תרגול התלמיד בזיהוי היחידות הלשוניות המרכזיות: אות, מלה, משפט באמצעות טקסטים מעולמות שיח וסוגות שונות.	זיהוי התחלה וסוף המשפט	זיהוי אות פותחת וסוגרת במילה.	זיהוי מילה פותחת ומסיימת בטקסט.	3.9.11 היכרות עם יחידות לשון מרכזיות

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
מילה?!"					
<ul style="list-style-type: none"> - הערכה ומתמשכת של התקדמות התלמיד במעקב אחר המלים. 	<ul style="list-style-type: none"> - סימניה ממקדת. - סרגל חלונות לחשיפה מדורגת של כמות מלים בשורה. - קריאה לסירוגין (המורה מתחילה הילד ממשיד, או עמית בכתה). - קריאה בסבב קבוצתי (אן בראון). 	<ul style="list-style-type: none"> - מעקב (אצבע) אחר רצף המילים במהלך הקראה 	<ul style="list-style-type: none"> - הצבעה על מילים מוכרות, תוך הקשבה לטקסט המוקרא. 	<ul style="list-style-type: none"> - קישור המילים הכתובות למילים דבורות/ נשמעות/ מוקראות. 	3.9.12 קריאה הממוקדת ברצף הופעת המלים (התאמת קול-דפוס)
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מזהה מלים וחוזר עליהן. - התלמיד יודע על איזה ספר מדובר, כאשר המורה מצטטת מלים, ביטויים, היגדים מתוך ספר/טקסט שנלמד. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה של מלים, ביטויים וניבים מספרים. - מאגר מילים וביטויים המאפיינים פתיחה וסיום של סיפור. - לוח קיר מתחלף עם ביטויי הפתיחה והסיכום בכל ספר. - תבנית סיפורית חזותית בצרוף רמזים מילוליים. 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי מילים המציינות את שלב איתחול העלילה, כגון: ולפתע ... פתאום... ומילים המרמזות על שיא. 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי ביטויים אופייניים לסיום הסיפור, כגון: והם חיו באושר ... הלך ... מוסר ההשכל 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי ביטויים אופייניים לפתיחת סיפור, כגון: היו היה, פעם אחת. 	3.9.13 זיהוי לשונו של הספר
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מצטט מילות מפתח/משפטים/מבעים/ניבים כאשר מציגים בפניו ספר שקרא. - התלמיד מספר את הסיפור באמצעות תמונות ומצטט את לשון הכתוב. 	<ul style="list-style-type: none"> - ספורים קצרים עם איורים/תמונות מגבות תוכן. - ספרים המכילים ביטויים/ניבים החוזרים על עצמם. 	<ul style="list-style-type: none"> - ליווי העיון בתמונות בציטוטים מלאים 	<ul style="list-style-type: none"> - ציטוט מילים, ביטויים, חרוזים, ומשפטים חוזרים 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות והנאה מלשון הספר 	3.9.14 שימוש בלשון הספר
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד משלים מילים במקום הנכון תוך כדי הקראה. - הערכה של הבנת נשמע (קלאריס): 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה מרובה להקראת ספרים שהילד מכיר/אוהב. - הקראת הסיפור בטכניקה של 	<ul style="list-style-type: none"> - הצטרפות לקריאה, תוך השלמת חלקים 	<ul style="list-style-type: none"> - הצטרפות לקריאה, תוך השלמת מלים 	<ul style="list-style-type: none"> - האזנה ממוקדת להקראת הספר 	3.9.15 הצטרפות לקריאת ספר

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - האם כתוב בספר : 1. ציטוט מדויק 2. הגד נכון אך בלשון המורה. 3. הגד המכיל מידע נכון , שאינו מצוין בטקסט. 4. הגד המכיל מידע לא נכון 	<ul style="list-style-type: none"> - הצטרפות התלמיד לקריאה. - התלמיד מתקן את המורה המשנה פרטים מסוימים בסיפור, תוך הדגשות אינטונציה והנחיות: "שים לב, תקן אותי, כאשר אני קוראת לא נכון". 	<ul style="list-style-type: none"> - בעלילת הספר על פי רמזי התמונות וההקשר המשמעותי 	<ul style="list-style-type: none"> - ומשפטים (קריאה לסירוגין) 		
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מספר סיפור על פי רכיבי התבנית הסיפורית. - התלמיד מצביע על הרכיב המתאים בתבנית הסיפורית בהתאם להקראת המורה (לתלמידים שאינם מדברים). 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפת רכיבי התבנית הסיפור : פתיחה, עלילה, סיום (לקח) . - טקסטים המשוכתבים על פי רכיבי המבנה הנ"ל. - תמונות המגבות את רכיבי המבנה - ספרים עם סמלי P.C.S ו/או תכנת "כתיבה בסמלים, מטח". 	<ul style="list-style-type: none"> - שימוש ברכיבי המבנה כ"פיגוס" לשחזור הסיפור בלשונו (פרפרזה) 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי רכיבי המבנה בתבנית הסיפור : עלילה 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי רכיבי המבנה בתבנית הסיפור : פתיחה וסיום 	3.9.16 היכרות עם תבנית סיפורית (תבנית נרטיבית)
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מפיך סיפור תוך שימוש ברכיבי התבנית. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה לשימוש ברכיבי התבנית הסיפורית. - התנסות מרובה בהפקת סיפורים בעקבות מפגש עם סוגות : סיפור בעקבות סיפור, בעל פה ובכתב. - הפקת ספרים מאוירים בעקבות קריאה. 	<ul style="list-style-type: none"> - הפקת סיפור, תוך שימוש ברכיבי התבנית של הסוגה 	<ul style="list-style-type: none"> - שימוש ברכיבי התבנית של הסיפור לצורך שיחזור הסיפור במלות התלמיד 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי רכיבי התבנית הסיפורית : בסיפור קצר, עממי, מעשייה אגדה ומשל 	3.9.17 היכרות עם תבנית הסיפור של סוגות שונות מעולם השיח הספרותי
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד משחזר בע"פ סיפור שנקרא, תוך התייחסות לרצף, לדמויות ולאירועים המרכזיים. 	<ul style="list-style-type: none"> - תרגול התלמיד להסתייע בתמונות, כמקדמות זכירת רצף האירועים. - שימוש בתבנית סיפורית וברמזים חזותיים לרכיביה השונים. 	<ul style="list-style-type: none"> - שיחזור העלילה לפי סדר התפתחות האירועים ותוך ציון הדמויות המשמעותיות בכל אירוע 	<ul style="list-style-type: none"> - שיחזור ההתרחשות המרכזית בלשונו, על פי רצף כרונוולוגי המופיע בסיפור 	<ul style="list-style-type: none"> - שיחזור ההתרחשות המרכזית בלשונו, תוך ציון פרטים מרכזיים 	3.9.18 שיחזור רצף העלילה
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מספר את העלילה תוך ציון 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה להבניית העלילה : 	<ul style="list-style-type: none"> - הבהרת המסר/ 	<ul style="list-style-type: none"> - איתור נקודת 	<ul style="list-style-type: none"> - איתור האירוע 	3.9.19 הבנת העלילה

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - נקודות מפתח בהתפתחותה. - התלמיד נותן שם לטקסט שקרא- המצביע על הבנת המסר/מוסר השכל. - התלמיד מתאים מילות מפתח לטקסט שקרא. 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי האירוע המאתחל והמלים המאפיינות אותו. - זיהוי נקודות מפנה : מציינים סיפור, ממחישים את הסיפור על פי נקודות המפנה. - הפקת מסר/לקח/מוסר השכל מכל סיפור : משל, סיפור עממי, מעשייה, ספור קצר, - לוח קיר : מלים המציינות אתחול, נקודות מפנה ושיא, מוסר השכל. 	<ul style="list-style-type: none"> - הרעיון/הלך של הסיפור בלשונו. 	<ul style="list-style-type: none"> - המפנה והשיא בהתפתחות העלילה 	<ul style="list-style-type: none"> - המאתחל את העלילה 	
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד בוחר דמות מתוך סיפור ומספר עליה, מצייר אותה, באופן חופשי או בעזרת משפטים תומכים. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה להכרת תכונותיה של הדמות, תוך שאלות מנחות : - נצייר איך היא נראית? מנין אנו יודעים כיצד היא נראית? - איך היא מדברת? מתנהגת? - מה אפשר ללמוד על תכונות האופי של הדמות מתוך התנהגותה ודבריה עם דמויות אחרות? 	<ul style="list-style-type: none"> - ביטוי עמדה אישית כלפי הדמויות בסיפור 	<ul style="list-style-type: none"> - תיאור הדמות, מבוססת על הסקת מסקנות ממעשייה ומדבריה (מידע סמוי). 	<ul style="list-style-type: none"> - תיאור הדמות המרכזית מבוססת על מידע הגלוי בסיפור 	3.9.20 היכרות עם דמויות מפתח/מרכזיות
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מסביר פרטים בלתי הגיוניים ומספק פרטים הגיוניים במקומם. 	<ul style="list-style-type: none"> - חשיפה מרובה ליצירות ספרות מסוגות שונות : אגדה, מעשייה, סיפור עממי, משל וסיפורים דמיוניים (סיפורי אי-גיון). 	<ul style="list-style-type: none"> - מתן הסבר לוגי מבוסס : מה באמת יכול היה להיות? 	<ul style="list-style-type: none"> - מתן הסבר לוגי ומבוסס : מה לא טבעי / הגיוני 	<ul style="list-style-type: none"> - זיהוי היסוד העל טבעי בסיפור 	3.9.21 זיהוי היסודות העל-טבעיים ביצירות ספרות
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מזהה פרדוקסים חסרי הגיון בקריקטורה, בדיחה, סיפורי איגיון ומסברים . - התלמיד מציגם בפני חבריו. - התלמיד מסביר את ההקשר של איור לטקסט הומוריסטי. 	<ul style="list-style-type: none"> - הוראה ישירה של ספרות הומור- "צחוק בריא לבריאות" : - ספרי בדיחות לילדים, בדיחות בע"פ - "ללא מילים"-פויורשטיין - קריקטורות וקומיקס - ספרות "אי-גיון"/סיפורי חלם 	<ul style="list-style-type: none"> - שיחזור קטעים הומוריסטיים, כגון : שיחזור בדיחה . 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות והנאה מסיפורי אי-גיון. 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות והנאה מטקסטים הומוריסטיים, כגון : בדיחה וקריקטורה. 	3.9.22 הבנת הומור
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מציג קטע מתוך 	<ul style="list-style-type: none"> - הקצאת שעות במערכת להוראת 	<ul style="list-style-type: none"> - שאילת שאלות 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאת 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות 	3.9.23 היכרות עם

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<ul style="list-style-type: none"> - המקורות. - התלמיד משחזר סיפור מקראי שהומחז עם תמונות מתאימות. - התלמיד מצייר או משוחח בעקבות סיפורי התנ"ך. - התלמיד מצטט פסוקים שזוכר. - התלמיד קורא קטעים מן התנ"ך. 	<ul style="list-style-type: none"> - טקסטים ממקורות מסורתיים, כגון: תנ"ך סיפורי עם, ופולקלור. - הקראת הסיפורים מן המקורות, בלשון המתאימה לרמה הלשונית של התלמיד. - שכתוב סיפורי התנ"ך או שימוש בסיפורים משוכתבים קיימים. - חשיפה לציורי התנ"ך. - הוראה חווייתית: המחזות וציורים בעקבות סיפורי התנ"ך, צפייה בסרטים: עשרת הדיברות וכד'. 	<ul style="list-style-type: none"> - על סיפורי המקרא, על הדמויות, על סוגיות ערכיות העולות מן הסיפור. 	<ul style="list-style-type: none"> - קטעים/פסוקים נבחרים בלשון התנ"ך. 	<ul style="list-style-type: none"> - בסיפורי המקרא, אגדות חז"ל, פרשת השבוע, תוך הקשבה ממוקדת להקראתם. 	<p>טקסט סיפורי- מקרא</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מספר בלשונו סיפור היסטורי שקרא או שמע. - התלמיד קורא סיפור היסטורי ומשוחח אודותיו. 	<ul style="list-style-type: none"> - הקצאת שעות במערכת השעות. - קישור בין סיפורים ומאורעות היסטוריים לעולמו של התלמיד. - שכתוב סיפורים היסטוריים - הוראה חווייתית: המחזות, ציורים, סרטים - רומן היסטורי בעקבות ההיסטוריה 	<ul style="list-style-type: none"> - שאילת שאלות על הסיפור ההיסטורי, על הדמויות, על סוגיות ערכיות העולות בעקבות הסיפור ההיסטורי 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאת קטעים/טקסט ים נבחרים מספר ההיסטוריה. 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות בסיפור היסטורי והקשבה ממוקדת להקראתו. 	<p>3.9.24 הכירות עם טקסט עיוני-היסטורי</p>
<ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מציג עבודת חקר בפני תלמידי הכתה וההורים, תוך קבלת משוב. - העבודה כוללת את הרכיבים הבאים: - שם העבודה, הנמקה לבחירתו, תוכן עניינים, מקורות לעבודה, תכנים, תמונות. 	<ul style="list-style-type: none"> - הקצאת שעות להוראת מדעים וחינוך טכנולוגי במערכת השעות. - הוראה בגישת חקר אישי: - הוראה ישירה של רכיבי תהליך החקר. - "הספר אוריינות מדעית" אגף לחינוך מדעי. 	<ul style="list-style-type: none"> - שאילת שאלות חקר וחיפוש תשובות מדעיות בטקסט. 	<ul style="list-style-type: none"> - קריאת קטעים נבחרים מספרי מדע 	<ul style="list-style-type: none"> - התעניינות בטקסטים מדעיים-עיוניים והקשבה ממוקדת להקראתם 	<p>3.9.25 הכירות עם טקסט עיוני-מדעי</p>

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
- התלמיד קורא טקסט מדעי (מלל/תמונות) ומסביר אותו.	<ul style="list-style-type: none"> - אנציקלופדיות לילדים ונוער, טקסטים עיוניים משוכתבים. - לטקסטים חזותיים לגיבוי התוכן המדעי. - הכרות עם מבנה רטורי של ניסוי מדעי: השערת הניסוי, תהליך, תוצאות, מסקנות. - עריכת ניסויים שונים בעקבות טקסטים מדעיים. 				